

Jeg skal da begynde med den almindelige Bemærkning, at jeg ikke skal udtale mig om visse af de vigtigere og vigtigste Bestemmelser, netop af den Grund, at jeg maa anse Udtalelser i den Retning for nærmest at høre ind under min Kollega. Jeg kan derfor heller ikke føle mig særlig kaldet til at gjøre videre Bemærkninger i Anledning af de Betragtninger, der bleve fremførte af det ærede Medlem, som nu havde Ordet (Scavenius); jeg fandt, at der blandt dem i det Hele var adskillige rigtige Bemærkninger, medens jeg dog, ogsaa maa erkjende, at der vare flere Punkter, hvori jeg ikke ganske kunde samstemme med ham. Jeg for mit Vedkommende antager, at der er een Grund, hvorfor man kan sige, at det er i det Almene's Interesse, at den her omhandlede Afløsning kan finde Sted, og det en saadan Grund, som er tilstrækkelig efter Grundlovens Bydende, hvorefter Expropriation kun maa finde Sted, naar Hensynet til Almenvellet kræver det. Jeg tror, nemlig, at den Opfattelse mere og mere arbejder sig frem i den almindelige Bevidsthed ikke alene her i Landet, men i hele den civiliserede Verden, at det er skadeligt, naar der hviler uafsløselige Byrder paa Jorden, og jeg tror, at denne Opfattelse efterhaanden faar saa stor en Styrke, at man ikke kan negte, at det ialtfald kan gjøres til Gjenstand for en meget indgaaende Betragtning, om det ikke i Kraft af Indholdet af Grundlovens Bestemmelse lader sig retfærdiggjøre at afløse saadanne Byrder som f. Ex. Kongetienden, selv naar denne i den Grad, som slet er, er gaaet over i privat Eie. Det er imidlertid kun fra mit eget personlige Standpunkt, at jeg tillader mig at anføre dette som en Forklaring af, at jeg overhovedet har kunnet beskæftige mig med dette Lovforslag, idet jeg gaar ud fra den Forudsætning, at et saadant Forslag om kortere eller længere Tid kunde vise sig at være et virkeligt Udgangspunkt for en Lov om Tiendesagen.

Jeg skal dernæst gjøre nogle Bemærkninger med Hensyn til et Punkt, som jeg føler mig kaldet til at omtale, ikke saameget i min Egen- skab af Finanzminister i Almindelighed som i min Egen- skab af den Minister, under hvilken Domønevæsenets Bestyrelse henhører. Det

vil være de Herrer bekendt, at Staten eier en meget betydelig Del Kirketiende, og tillige at den, maasse mere end nogen anden Kirkeeier, har bestræbt sig for at faae disse Tiender afhændede, fremfor Alt, hvor det lod sig gjøre, til Tiendeyderne. Derved er jeg kommen til at indhøste nogen Erfaring om de Forhold, som komme i Betragtning, naar Kirketienden skal gaa over til andre Eiere, navnlig til selve Yderne, og derved er det faldet mig ind, at det kunde være muligt, at de Herrer Forslags- stillere havde overset Adskilligt, som har nogen Betydning i dette Forhold. Jeg vil saaledes tillade mig at henlede Opmærksomheden paa, at der i Lovforslagets § 6 er fastsat: „Enhver Byrde, der paahviler Tiendeeieren“ — altsaa for Kirketiendens Vedkommende Kirketiendeeieren — „og som hidtil ikke er bestemt i Penge, bliver efter Bestemmelserne i § 3 at fastsætte til et vist aarligt Gjennem- snitsbeløb“. Dernæst staar der endvidere: „Saaledes blive navnlig de Kirkeeierne paahvilende Forpligtelser ved Skjøn at ansætte til en aarlig gennemsnitlig Pengeydelse.“ Jeg tror, at dette Punkt vil frembyde meget store praktiske Vanskeligheder, vel ikke med Hensyn til adskillige af de Udgifter, der falde, som f. Ex. Udgifter til Brød, Vin, Kirke- gaardes Vedligeholdelse osv., thi det er nogen- lunde faste aarlige Udgifter, som man meget godt kan beregne; men allerede ved Kirkerne's Vedligeholdelsesudgifter viser det sig i Praxis meget vanskeligt at komme til et virkelig for- ståndigt og grundigt Skjøn over, hvad disse Udgifter maa antages at udgjøre; først naar man beskæftiger sig dermed, falder man paa at spørge: Hvortil ville de beløbe sig? Naar man holder saa ordentlige Regnskaber, som Staten gjør, kan man vel efterse, hvad Ud- giften har været f. Ex. i de sidste 10 Aar, men dette vilde netop være det mindst bruge- lige Grundlag for en Beregning, thi jo Mere man i den Tid har anvendt paa Kirken, desto Mindre behøver man ofte at anvende derpaa i Fremtiden, og det gaar derfor ikke an at følge den Vej. Der skulde altsaa et Skjøn til af nogle teknisk dannede Mænd, som skulde af- gjøre, hvad man kan anse for en passende aarlig Vedligeholdelsessum, men jeg tror, det